

DOMOVINA

Stev. 13.

V Ljubljani, 26. aprila 1918.

Leto I.

Državni poslanec dr. Ravnihar.

Patriotizem na odpoved.

Bivši zastopnik naše vnanje politike grof Czernin je v znanem nagovoru slavil Nemce in Madžare kot edino prave patriote, kot rešitelje te monarhije, kot činitelje, ki so v tej vojni največ žrtvovali, zato da so tudi trpele edino nemške in madžarske matere.

Grof Czernin je odpravljen. Prvi udarec mu je z mogočno šapo zadal »stari tiger«, francoski ministrski predsednik Clemenceau, ki se je Černin z njim bil spustil v nepreviden in neenak boj. Drugi udarec je priletel od slovanske strani. V Pragi smo zacepetali ob tla in glasno je jeknilo po širnem svetu, na Dunaju in v Berlinu. Začela »cesarjevih pisem«, ki jih je bil pisal naš cesar svojemu svaku v Pariz, še ni popolnoma pojasnjena. Gotovo je, da je z njimi naš cesar zasledoval le najboljše namene: iskati in najti pota za trajen sporazumni mir. Namen je tembolj hvalevreden, ker se je poizkus napravil ob času (spomladi leta 1917.), ko je bil naš položaj neprimerno boljši kakor je pa letos.

Tedaj so od bolesti zarjuli naši Nemci, od krščanskega socialca pa gori do radikalca. Saj so v spretnem in odločnem Czerninu že gledali sposobno orodje, ki jim bo tudi v notranji naši politiki pripravilo »Siegfriedene«, od Nemcev in Madžarov vsem drugim, zlasti pa slovanskim narodnostim narekovani mir. Mir, ki imej svojo najtrdnjše zaslombo v čim najožji zvezi z — Nemčijo. Od tod njihove solze!

Kar nakrat je bil opaziti preobrat v njihovem mišljenju in čustvovanju za avstro-ogrsko državo. V svoji žalosti so izvešali črne zastave, njihova mesta in njihovi zastopi so sklepali krvave resolucije. Te resolucije izražajo na eni strani grožnje napram Dunaju, na drugi strani opravičevanje v Berlinu, češ naša, avstro-nemška zvestoba je neomajna, zanjo se ni bati, v odločilnem trenutku smete računati na nas. Kakšnega značaja so bile te resolucije, dokazuje dejstvo, da se je celo državno pravdnštvo čutilo poklicano, da jih je zaplenilo zaradi — veleizdaje in žaljenja Veličanstva.

In kako pišejo njihovi časopisi! Ne tako jasno in odkrito, kakor omenjene resolucije, ampak bolj prikrito, po načinu spretnega časnika, ki zna stvar povedati tako, da je tudi državni pravdnik ne more zgrabit — zlasti ako gleda skozi prste. Odlikujejo se posebno časopisi, ki imajo inteligentnih bralcev. Ti znajo čitati tudi med vrstami.

Ako ti časopisi govorijo o »neodgovornih« mestih, s katerih se poleg našega vnanjega urada dela politika, ako poudarjajo, da proti temu najodločnejše ugovarjajo ter da se bodo taki politiki upirali, če treba tudi z najskrajnejšimi sredstvi, da bodo odslej v prvi vrsti skrbeli za svoj narod, vlada pa naj gleda, kako reši državo — potem je za vsakega količkaj razboritega čitatelja povsem jasno, da s tem »neodgovornim« mestom ni mišljen nihče drugi, kakor cesar sam.

Sedaj si pa vmislimo, da bi mi in naše časopisje kdaj pisalo v enakem zmislu! To bi nas pobelilo — cenzor! Postavljali bi nas na sramotni kamen zaradi veleizdaje in žaljenja veličanstva. Toda v tej ljubi Avstriji smo že vajeni, da se meri z dvojnimi vatli, nas drugače in zopet drugače Nemce in Madžare.

Nam ni namen, da bi klicali državno pravdnštvo in policijo nad nje, kakor to delajo oni, ki imajo za nas kar pripravljene ječe in vislice; nasprotno, smo mnenja, da je o vseh javnih zadevah dopustna svobodna kritika in prosta beseda. Ako se oglašamo, češ, da so vladni organi tako prizanesljivi in popustljivi napram njim, potem hočemo s tem le reči, da enako pravico terjamo tudi zase.

Pa če smo prej rekli, da se je v naših Nemcih sedaj izvršil preobrat, smo bili netočni; zakaj Nemci so bili taki vedno. To izhaja iz njih pojmovanja o tej državi. Država smo mi — to je njih geslo od nekdaj. Krivično in z ozirom na značaj te mnogonarodne države je krivo to naziranje. Zato postaneš po njihovem mnenju kriv zločina veleizdaje, ako ravnaš proti nemškim koristim.

Mi zopet trdimo, da je prava korist te države nad vse različna od nemških interesov, da so ti nemški interesi močno nasprotni resničnim državnim interesom in prava poguba zanje. Vemo, da naših Nemcev o tem ne bomo prepričali. Napačno pojmovanje o pravem poklicu naše monarhije jim je privzgojeno. Stoletna politika se giblje v tej smeri. V tem pogledu ne najdeš razlike pri njih, pa bodisi aktivni politik ali suhoparni birokrat. V tem pojmovanju je grof Czernin slovanske voditelje nazval veleizdajalce in prav z istega stališča pušča sedaj nemški birokrat cenzor nemškim listom pisati proti — recimo — dvoru.

Nemci živijo v domišljiji, da so poklicani in izvoljeni, da »vladajo« v Avstriji, da so gospodarji te hiše; mi drugi smo hlapci, da so le oni polnovredni, vsi drugi pa so manjvredni narod. Vsi smo le za to tukaj, da služimo rasti in gospodarskim koristim nemškega naroda. Zato smejo le Nemci zasedati prva mesta v državi, le Nemci smejo zajemati iz polne skleda, le Nemcem gre vodstvo te države na zunaj in na znotraj.

To je vera, ki je temelj njihovemu patriotizmu. Ljubijo sebe, zato ljubijo državo, ki mislijo, da je njihova izključna lastnina.

Kakor hitro pa pride kdo, ki jim skuša zrahljati to krivo vero, ki jim skuša omajati prestol, ki na njem široko sede, potem jim izpuhti patriotizem, kakor meglica pod gorim solncem. Še vedno, kadar se je našel državnik, ki je spoznal pravi poklic te države in ki je prišel do spoznanja, da more ta država obstati in uspevati in procvitati le ob enaki veljavi vseh njenih narodov, tedaj so bili Nemci prvi, ki so odpovedali svoj patriotizem.

Bili smo priča, ko so Nemci ob prvi taki priliki klicali »heil Hohenzollern!« In to Nemci, ki sicer nimajo Bismarcka za svojega narodnega svetnika, nemškega cesarja pa za svojega malika. Ko so Čehi in Jugoslovani sklenili glasovati proti državnemu proračunu in to iz tehtnih razlogov, ker do vlade, ki jih zatira, ne morejo imeti zaupanja, ker ni popravljena niti ena izmed tisočerih krivic, prizadetih jim zlasti med vojno — so bili v očeh teh patriotskih Nemcev veleizdajalci, in vitez Seidler jih je celo proglasil za zavlačevalce vojne, češ da s svojim nastopom dajo poguma vnanjim sovražnikom za nadaljevanje vojne, in da državi odrekajo sredstva za uspešno završitev vojne. V isti sapi pa je grof Barbo izjavil, da bo glasoval proti proračunu, kakor

hitro bi se nam Jugoslovonom izpolnila le najmanjša želja in popravila četudi najkrutejša krivica. Pa on seveda ni bil veleizdajalec! On se ni niti najmanjše pomišljal, da v teh kritičnih časih »odreče« državi sredstva za uspešno završitev vojne, »kakor hitro je bila nevarnost, da se odkrha le nekaj malo nemškega gospodstva nad Jugoslovani. Tako hitro jih mine njihov takozvani patriotizem. Kakšni bi bili ti gospodje še le, kadar bi se jim samo za eno stotinko tako godilo v tej državi, kakor se nam godi? Pa to prepuščamo njim, toda največja hinavščina je, odrekati drugim patriotizem, ki ga oni sami poznajo samo iz polnega korita in iz preobloženih jasl. Reci jim, da naj napravijo toliko prostora, da bo iz teh jasl smel smukati in iz tega korita zobati tudi enakopravni sodržavljan, pa bo hitro ves patriotizem šel k vragu.

Ponavljamo, da teh Nemcev ne bomo prepričali in jih tudi poizkusili ne bomo prepričati. Zato tudi ne verujemo v pravično ustavno reformo. Ampak potem ne iščite nasprotnikov državi in njenim resničnim koristim v naših vrstah!

Nam pa je vseeno, ali oni hočejo ali ne hočejo. Misel samoodločbe narodov, ki danes prešinja ves svet, je tako preprosta in naravna, prav zato pa tako zdrava in močna, da sploh drugače ni mogoče, kakor da mora zmagati — prej ali slej.

Najvažnejša stvar za rešitev in dostojnost naše narodnosti je združenje vsega našega naroda v eno celoto, da bi mogli tako s skupno silo stati proti svojim nasprotnikom in proti vsaki nevarnosti.

K. Havliček 1851.

Naši trgovci.

Kdo iz nas, ki smo hodili po t. zv. vzhodni fronti, ni z veseljem mislil na naše trgovce? Kdo se ni z veseljem spomnil naših trgovskih sotrudnikov, ki začenjajo z malim delom svojo bodočnost? Kdo ni z veseljem pozdravljaj naših žen, ki pri svojem gospodinstvu kažejo toliko zdravega narodnega smisla, da vedno podpirajo domače trgovce?

Z žalostjo smo gledali vsi, ki smo bili na vzhodni fronti, kaj pomeni židovstvo v narodni trgovini! Kamorkoli si ondi prišel v prodajalno ali v krčmo, je bil tam žid; kar si hotel kupiti, si moral kupiti od žida: ves promet in kupčija, vse je šlo skozi židovske roke... Poljski kmet je redil kravo — a milje jo je žid. Od kmeta nisi mogel kupiti ničesar, ker vse je bilo že v naprej židovo. V mestu povsod sam žid!

Bilo je žalostno gledati to umazano golazen po ulicah. In kmet jim je nosil denar. Žid je kupoval vse in prodajal je vse, dolžni so mu bili vsi. V vzhodnogaliških mestih je izgledalo kot v Jeruzalemu. Mislil sem večkrat: tudi če dobe Poljaki svojo državo, dokler imajo vse v rokah židje — jim nič ne pomaga! Narodno gospodarsko življenje in napredek je ondi nemogoč. Vsa mesta in trgovina so v židovskih rokah.

Takrat sem z veseljem mislil na naša čista, mala mesta, na naše lepe trge in na naše domače podjetne ljudi. Slovenci bi ne bili nikdar to, kar smo danes, ko bi se bilo med nami zasedlo židovstvo. Da smo prosti te golazni, je najlepši dokaz našega zdravega narodnega življenja. Naš narod se je od nekdaj branil teh pijavk in naš podjetni trgovec je onemogočil, da bi židje obvladali

našo trgovino. V tem oziru sem slišal ne eno pohvalo, marsikdo nas je občudoval, kako smo mogli kot mal narod ustvariti tako svojo trgovino in se rešiti židov. V tem oziru smo skoraj najsrečnejši med slovanskimi narodi. Najbolj zaslužni so Poljaki, ki bodo stoletja trpeli pod židi, če se bodo sploh kdaj rešili.

Pa tudi Slovaki imajo mnogo židov, Rusi in Rusini niso brez njih, dasi ruski trgovec uspešno konkurira z njimi in jih bo počasi popolnoma uničil. Na Balkanu imajo židi največ uspeha pri bratih Hrvatih, kjer so v Zagrebu obvladali malo ne vso Hlco. Srbi so mnogo boljši trgovci, istotako so razmere mnogo boljše v Primorju in v Dalmaciji.

Za Slovence je bila domača trgovina rešilna, kajti če bi nas obvladali židje, ne bi imeli niti enega svojega mesta. Pa ne le to: ne imeli bi svojih bank, niti denarja: bili bi berači, ki bi delali in živeli za židovski žep.

Naša trgovina se je začela iz malih začetkov, a danes je vzrastla v močno narodno silo. Najbolj razveseljivo je pri tem, da so pri tem zrastle nove narodne sile. Večina naših trgovcev je vzrastla iz lastnih sil. Mal deček je prišel v trgovino — izučil se je in izuril — počasi se je osamosvojil in iz njega je postal samostojen trgovec. Pa ne le to: ustvaril je novo narodno rodbino, katere sinovi so mogli množiti naše narodno delo. Po geslu: »da iz malega raste veliko«, je nastalo vse to trgovsko bogastvo, ki danes polni naša mesta in trge: naš kmet je podpiral svojega trgovca in tako je rastla narodna sila sama v sebi. Danes iz slovenskega malega trgovca raste že — veletrgovec. In tu prehaja naš trgovski stan na ono stopinjo razvoja, ko se pozna njegov pomen tudi v narodni kulturi. Naši trgovci vseh vrst so vedno po močeh podpirali vse naše narodno stremenje, udeleževali so se z darovi vseh zbirk in sodelovali pri vseh narodnih prireditvah. Toda trgovski stan nam bo postal še več. Le spomnimo se, kaj je bil n. pr. trgovec v starem Dubrovniku! Ali ni bil to steber blagostanja, nositelj kulture in mecen umetnosti? Nizozemska kultura je vzrastla ob času največjega gospodarskega napredka, ko je nizozemski trgovec obvladal pomorski trg. Kar ima današnja Grška velikega in kulturnega, je ponajveč delo in dar — grškega trgovca.

Slovenski trgovec ima v sedanjem in bodočem času veliko nalogo: obvladati trg na jugu in na severu naše narodne meje. Naša obmejna mesta uničuje tuja in renegatska trgovina. V Gradcu in v Trstu zadostuje, da pogledamo poulične napise in si razložimo marsikaj. Toda napredek našega domačega trgovstva čutimo že v naši notranjosti.

Razveseljivo je dejstvo, da stopa trgovec v ospredje pri rešitvi našega gledališkega vprašanja. Bili so časi, ko so imeli s tem oziru advokati glavno ulogo. Toda to fazo — se mi zdi — imamo za seboj in to pomeni, da napredujemo. Advokat kot edini in prvi borec v kulturi je prenehal, na njegovo mesto stopa trgovec. Isto je bilo pri Cehih in drugod, kjer tvori po mestih trgovski stan važen kulturni faktor. Ta pojav je zelo razveseljiv in je dokaz našega zdravega gospodarskega in narodno-kulturnega razvoja. V tem je naša bodočnost.

Zato smo z veseljem pozdravili naše trgovce na onem važnem mestu, kjer jim pripade v bodočnosti še velika uloga. Zavedamo se, kaj imamo v njih in smo ponosni nanje. Pridobili so ugled sebi in nam: naša domača trgovina je podlaga skupnega blagostanja in napredka.

L.

Izjavljamo svojo voljo vedno zakonitim potom in bodimo zagotovljeni, da se mora vedno na lep način zgoditi to, kar si ves narod želi. Nobena moč na svetu ni tako silna, da bi mogla zabraniti opravičeno željo celega naroda.

K. Havliček.

Vprašanja in odgovori.

3. S. R., Unec pri Rakeku.

Ali se je mogoče še kam obrniti, namesto na c. kr. okrajno glavarstvo, oziroma podporno komisijo, če je ta prošnja za državni vzdrževalni prispevek za svoje vpoklicanih vojakov odklonila?

I. Po 1. avgustu 1917. a) Pritožba na višjo upravno inštanco. Če je komisija prošnjo odklonila po 1. avgustu 1917, ko je stopil v veljavo novi zakon glede državnih vzdrževalnih prispevkov, potem je zoper odlok komisije dopustna pritožba na višjo inštanco, in sicer zoper odlok okrajne komisije za preživljanje na deželno komisijo za preživljanje, če je pa deželna komisija prva (v 1. inštanci) odklonila, kakor n. pr. pri beguncih in onih družinah vpoklicancev, ki so stanovale do vpoklica zunaj Avstije, pa na c. kr. domobransko ministrstvo na Dunaju. Pritožbo je treba vložiti tekom 60 dni od dneva vročitve odloka stranki, in sicer pri komisiji, ki je o prošnji prvokrat odločila. Ta pošlje vse spise v tej zadevi na višjo inštanco, ki potem o pritožbi odloča. Če je zadeva odločena že v obeh inštancah, je pravomočna in se zoper odlok pri upravnih oblastih ni mogoče več pritožiti.

b) Pritožba na upravno sodišče. Vendar pa s tem še ni rečeno, da zoper tak odlok ni več prav nobenega pravnega pripomočka. Stranka se še vedno lahko pri-

toži na c. kr. upravno sodišče na Dunaju, ki je sestavljeno na polovico iz upravnih uradnikov, na polovico iz sodnikov, in na katero se pritoži lahko sploh vsak državljani, ki se čuti vsled odločbe katere si že bodi upravne oblasti v svojih pravicah po krivici prikrajšanega.

Upravno sodišče pa ne odločuje, ali mora podporna komisija stranki podporo priznati ali ne, temveč samo, ali je komisija odločila tako, kakor zahteva zakon, ali pa je s svojo odločbo zakon in z njim pravice, ki jih daje zakon strankam, po krivici prekršila. Če upravno sodišče odloči, da je bila odločba komisije protizakonita, obenem to odločbo razveljavi. S tem pa stranki še ni prispevek priznan, temveč je le podporna komisija dolžna, da o prošnji še enkrat sklepa, pri čemer seveda prošnje ne more zavrniti več iz istega vzroka kot prvič. Če bi pa prošnja iz katerega drugega vzroka zopet zavrnila, se stranka zopet lahko pritoži na višjo inštanco in če treba, potem znova na upravno sodišče.

Na upravno sodišče se pritožuje lahko le zoper pravomočne odločbe, ki so torej že v vseh v poštev prihajajočih upravnih inštancah zavrnjene. Torej se zoper odločbo, ki jo je izdala podporna komisija po 1. avgustu 1917, ne more pritožiti kar naravnost na upravno sodišče, predno ni pritožba še v drugi inštanci rešena. Na upravno sodišče se pritoži lahko ravnotako le tekom 60. dni po vročitvi odloka zadnje inštanice. Vsaka pritožba na upravno sodišče mora biti podpisana od advokata. — Če bi se kdo rad pritožil na upravno sodišče, a ne more plačati advokata, naj se obrne na gospodarsko pomožno pisarno za zasebnopravne zadeve svojevpoklicanih vojakov na sodišču, ki mu bo preskrbela brezplačnega advokata.

V kolikor se je imelo upravno sodišče dosedaj prilike baviti s pritožbami glede državnega vzdrževalnega prispevka, so v pretežni večini slučajev zmagale stranke, kar dokazuje, kako površno in krivično dostikrat komisije prošnje odklanjajo.

c) Ponovna prošnja. Če je odločba komisije pravomočna, če je torej stranka zadevo že v obeh inštancah izgubila ali pa zamudila rok 60 dni za pritožbo, in tudi če je propadla pri upravnem sodišču ali pa tjakaj v 60 dneh pritožbe sploh ni vložila, ni zadeva že popolnoma brez vsake pomoči za vedno izgubljena. Mogoče je namreč še vedno napraviti novo prošnjo na komisijo, ki je v zadevi kot prva odločila, in če se v tej prošnji navede nove dejanske okoliščine ali ponudi nove dokaze za svojo upravičenost do podpore, mora komisija vse razmere, ki so se medtem lahko že bistveno spremenile ali katerih v svoji prvi odločbi po krivici ni upoštevala, znova preiskati in pretehtati in o-

Dr. Ivan Lah:

Naša mati.

(Konec.)

Da, bilo ji je nerazumljivo, kako more človek živeti izven Šmarij. Ljubila je svojo vas s tisto ljubeznijo, ki je lastna vsem prebivalcem te stare vasi. Mislila je, da ni lepšega kraja na svetu: Kje bi še bila taka lepa dolina z griči na obe strani, z razgledom, tja do Višnje gore in še čez! Nekoč mi je rekel neki Šmarec, da je Šmarija ravno na sredi sveta; nisem mu ugovarjal: imel je po svoje prav.

»Vsak, ki je bil kdaj tu, se je rad vrnil,« so pravili.

Bili so tako zaverovani v svojo vas in njeno preteklost, da niso videli ostalega sveta.

Naša hiša se ji je zdela najlepša (dasi ni najlepša) in bi je ne bila zamenjala za nobeno drugo. Vcepila je v naša mlada srca ljubezen do te hiše tako globoko, da si nismo mogli misliti nič lepšega na svetu. Nekoč smo šli otroci na Cikavo, kjer se je rodila. Tam je stala dolga hiša, z dvojnimi vrati, z majhnimi okni in z lipo na trati. Stali smo in gledali.

»Tu so bili rojeni naša mati.« Ne, ne. Nismo mogli verjeti. To je bilo morebiti slučajno. Ni nam ugajala. Držali smo se za roke in smo odšli domov: in ko je nas pozdravila naša hiša s svojimi prijaznimi smehljajočimi se okni in s svojim jasnim licem, kise nam je zdelo prijazno, kakor lice matere, smo si mi-

slili, da res ni lepše hiše na svetu. Ako je šla v Ljubljano, je komaj čakala, da se je vrnila, da bi se med tem doma ne pripetila kaka nesreča. Bila je Dolenjka in bi ne mogla živeti nikjer drugje razven tu.

Ko sem se rodil, smo živeli v Trnovem na Krasu: preplakala je dneve in noči: hodila je sest na one skale in je gledala proti oni strani, kjer je ležala njena lepa, zelena dolenjska domovina. Morali smo se vrniti. Od tega časa je vsa živela svoji hiši: bila je kakor lastavka, ki vsa trepeče za svoje gnezdo. Doživeli smo strašne dni: neki človek je rekel, da bo prodal hišo in vse, kar je v nji. Bili smo takrat sami: ona in pet otrok. Nikoli ne pozabim tega slovesa: hotela je rešiti vse, vse, celo zibko, kjer je zibala svojo otroke, dasi je vedela, da je ne bo več rabila. Zapuščali smo hišo, našo hišo. Stali smo na vasi in smo jo gledali. Vsak je nosil, kar mu je naložila mati. Toda ne: to ni bilo mogoče: drugi dan je šla prosit. — Vse je rešila. Trpljenje jo je zvezalo s tem domom.

Otroci so odšli v svet. Trije so šli preko morja. Drug za drugim. Ni si mogla misliti, da se ne bi vrnil.

»Ako ti ne bo dobro, se vrni,« je naročala vsakemu. Stal sem z njo na šišenskem kolodvoru, ko je odhajal mlajši brat. Šestnajst let mu je bilo in je veselo odhajal v svet. Niti zajokal ni, ko se je ločil. Ona pa se je od boleste zgrudila na klop, ko se je začel pomikati vlak z izseljenci. Od te dobe je spremljala v mislih svoje otroke po svetu. Čitala je ameriške časopise in pisala

pisma. Imela je polno fotografij od vseh in jih je pregledovala. Poznala je vsa ona neznanca imena, kjer so živeli. Vsako leto je čakala voščil za god. Bila je neizrečeno vesela, da so se je spomnili otroci. Ako ji je kdo poslal kak dar, ni mogla pozabiti: »Veseli me, da se spomni matere,« je rekla.

Ni potrebovala zase — vse je bilo namenjeno hiši: ko bi se vrnil... Imeli smo eno edino njivo: vsak otrok je vedel spomlad iz njenih pisem natančno, kaj je vsejano na nji. Vse je bilo pripravljeno, da bi imeli od česa živeti, ako bi se vrnil.

Poznala je malo radosti. Bila je iz onih žen, ki jim je življenje ena sama velika žrtev za otroke in dom: a to ni bila slepa ljubezen: ni dajala nam nikdar prednosti pred drugimi: želela je, da bi bili zdravi, pridni in pošteti. Odšel sem na pota, ki jih ni mogla vselej razumeti. Ljubezen matere je vedno sebična. Ni mogla razumeti, zakaj bi ne živel mirno, srečno življenje. Bala se je za nas, da se ne bi spuščali na pota, kjer preti nevarnost.

In vse to je doživela in trpela. Ni bila edina v tej vojni, bilo jih je mnogo, mnogo.

Za božič je še pisala, da mi želi sreče in zdravja.

»Tvoja zvesta mati« se je podpisala. Da, moja zvesta mati!

Tri leta me je čakala, da bi se vrnil vsaj eden, vsaj jaz. Da bi me videla, predno umrje.

Na večer trpljenja Gospodovega je zaspala tiho, mirno. Ako izbira Bog naše zad-

prošnji znova odločati. Zoper to odločbo se sedaj lahko zopet znova pritoži, kakor je zgoraj opisano.

Ce je bil pa medtem vpoklicanec odpuščen iz vojaške službe in sta od njegove odpustitve pretekla že več kakor dva meseca ali če so svojci iz seznanja izgub ali na drug verodostojen način izvedeli, da je vpoklicanec padel, umrl ali bil pogrešan in je od tega časa preteklo že več kakor šest mesecev, je pa vsaka nova prošnja, če bi bila tudi še tako upravičena, popolnoma brez uspeha, ker morajo komisije po zakonu tako prošnjo brez nadaljnjega preiskovanja kot prepozno vloženo kratkoma odbiti. (Po novi zakonski določbi z dne 31. marca 1918, št. 186 drž. z., se vlaga pa lahko prošnje za padlimi, umrli ali pogrešanimi vojaki še do konca demobilizacije, torej ne več samo tekom zgoraj omenjenih 6 mesecev.)

II. Pred 1. avgustom 1917. Če je komisija prošnjo odbila pred 1. avgustom 1917, torej še takrat, ko je veljal še stari zakon, je bila pa ta odločba pravomočna in se ni moglo zoper njo pritožiti na nobeno upravno inštanco več. Seveda je bil pa tekom 60 dni v vsakem slučaju dopusten še izredni pravni pripomoček pritožbe na c. kr. upravno sodišče na Dunaju. Ravnotako se je lahko napravilo vsak čas, če ni pretekel že zgoraj omenjeni čas dveh mesecev po vpoklicančevi odpustitvi ali šestih mesecev po njegovi smrti ali pogrešitvi, novo prošnjo na komisijo. Znano je, v kolikih slučajih so dosegle stranke svojo pravico šele na take ponovne prošnje. — Ker je bilo po starem zakonu na vsakem odloku komisije zapisano, da »zoper odločbo ni dopustna nobena pritožba«, je marsikdo, akoravno se mu je morda krivica godila, mislil, da je res njegova zadeva že za vedno pokopana in se ne sme sploh nič več obrniti ne na komisijo, ne kam drugam. Pod »pritožbo« je mislil pa zakon le pritožbo na višjo upravno inštanco, katera po starem zakonu res ni bila dopustna. Še sedaj je mnogo strank, ki so radi napačnega razumevanja tega stavka glede nedopustnosti pritožbe po krivici oškodovane. Vsaka taka stranka naj napravi kar novo prošnjo na komisijo, v kateri naj vso zadevo nanovo razloži, in komisija bo morala o prošnji znova odločati. Zoper to novo odločbo se bo p. avsakdo, če bo treba, po določenih novega zakona, veljavnega od 1. avgusta 1917 nadalje, pritožil lahko na višjo inštanco. Kako se potem lahko še nadalje pritožuje na upravno sodišče ali vlaga ponovne prošnje, je opisano zgoraj pod točko a.

III. Pravni pouk na odločbi glede pravice pritožbe. Na vsako pritožbo mora dobiti stranka pismeno odločbo, v kateri mora oblastvo, ki jo je izdalo, povedati, ali, v katerem času in kam se lahko

nje dno, ni mogel najti primernejšega dneva. Še v zadnjih sanjah je iskala svoje otroke po svetu — med zadnjimi besedami je bil »Waukegan«, to je mesto, kjer živi eden njenih otrok — daleč v Ameriki.

Koliko takih dobrih mater ima naša domovina; kdo jih ni videl? Kdo jih ne pozna? Kdo jih ne ljubi? Ali ni živa slika materedomovine, vse dobre, skrbne, trpeče, ki varuje svoj dom in združuje v sebi svoje otroke? Ali ne žive združeno za nas — kakor se mi bojimo smrti, da bi je s tem ne užalostili?

V teh dneh sem jo videl tako živo pred seboj z jasnimi prijaznim obrazom. Še nikoli se ji nisem mogel tako odkrito izpovedati. Povedal sem ji vse, na kar je čakala dolga tri leta. Morebiti bi drugače nikoli z njo ne mogel govoriti o tem. In zdelo se mi je, da sva se razumela popolnoma. Vse je bilo jasno, tiho, srečno.

Nekoč sem bil na velikonočnih počitnicah: na veliko soboto po noči sva bila sama v sobi — čakala sva Vstajenja: in takrat, kakor da se je razkrilo vse njeno skrivnostno materinsko srce: pripovedovala mi je svojo povest, to nepozabljivo povest — vso noč do prve zarje, ko so zapeli zvonovi in sva šla v cerkev, k Vstajenju. V teh časih je bila kakor premlajena, vsa živa, polna spominov in nad. In zdaj se je to srce za vekomaj zaprlo. To srce, tako polno trpljenja in ljubezni.

Knjiga o materi! Kdo bi je ne pisal? In kdo bi jo napisal?

zoper odločbo še pritoži. Če kdo take pismene odločbe sploh še ni dobil, jo lahko naknadno zahteva, da se potem zoper njo lahko dalje pritoži. Če prejme kdo odločbo, kakor smo jih imeli že priliko videti, ki jo je izdala komisija po 1. avgustu 1917, na kateri je pa še vedno tiskano besedilo starega zakona, da zoper odločbo ni dopustna nobena pritožba, novega pravnega poučila glede pravice pritožbe pa ni na njej, mu seveda taka odločba nikakor ne more kratiti pravice pritožbe na višjo inštanco, ki mu jo daje novi zakon.

Kdor se namerava zoper kako odločbo pritožiti, lahko zahteva, da se dovoli v uradnih prostorih komisije njemu samemu ali pa njegovemu pooblaščenemu zastopniku pregledati akte o njegovi prošnji in si napraviti potrebne izpiske.

Lud. P., nu., Bizeljsko.

Kam naj se vložijo prošnja za izpust po nedolžnem interniranem tujcem, v tem slučaju Miče Raduloviča, trgovca iz Čačke?

Vložite takoj utemeljeno prošnjo na naslov: Interministerielle Kommission in Wien, I. Stubenring. Zahtevali bodo karakteristiko teh ljudi. Najbrž jo poda glavarstvo v Brežicah, kjer bo še osebno posredovati. Morda zanimate za slučaj svojega državnega poslanca, ki bo nadziral glavarstveni odgovor!

Za svoje stare pravice stojte vedno trdno nepodajno in zapomnite si, da kdor svoje pravice sam prostovoljno zanemarija, ne škodi le sebi, ampak tudi drugim. Tudi kadar se vašemu soobčanu krivica godi, oglašite se in zavzemite se zanj, — kajti mislite si: Danes meni — jutri tebi.

K. Havliček.

Ob Soči.

Novice iz Gorice. Zvonik stolne cerkve, ki stoji na treh stebrih, so začeli popravljati. Delajo vojaki. Stolna ulica je zaprta od strani stolnega trga, odprta pa pot s trga zadaj za cerkvijo v stolno ulico. Vršil se je vojaški nabor. Na slovenskem razglasu c. kr. okr. glavarstva smo opazili jezikovne nepravilnosti, na italijanskem in nemškem razglasu pa je bilo vse prav. Po stari navadi! Tatvine se vrše vsak dan. Ljudje prihajajo v mesto pogledat, ali jim je kaj ostalo. Ako kaj dobe, spravijo, zapro ali zabijejo, toda ko se vrnejo čez par dni ali čez par tednov, navadno blaga ni nikjer več. Še vedno se vidi ljudi, ki nosijo in vozijo razno pohištvo in druge stvari po mestu, ki niso njihova last pa si jih vendar smejo osvojiti. Kam vse to gre, ne ve nihče. Znano Batjevo gostilno v Stolni ulici vodi sedaj Andrej Podgornik. Dobro vino in jedila so na razpolago. Popravljajo se nekaj po mestu še nadalje, ali v glavnem le erarične zgradbe: 4 avtomobili pridejo vendar še, da bodo odvažali smeti in bodo na razpolago za čiščenja mesta. Ko so šli Italijani iz Gorice, je bilo tam dosti vina in še prav po ceni, sedaj pa se toči 6—8 K liter. V Gorici je precej gostiln, v Brdih in Krminu pa ni nobena odprta, ker je oblast ukazala, da ne smejo vina dražje prodajati nego po 4 K 96 v liter. Na debelo pa lahko prodajajo vino po 6 K. Prebivalstva je v Gorici okrog 5000. Prosluli Wieser še vedno vlada na državnem kolodvoru. Iz najmlajšega nabornega letnika je bilo pri pregledovanju 100 mladeničev iz mesta.

Furlanski pridelek za Dunaj. Znano je že, kako si je znalo dunasko mesto v bližnji Furlaniji pribaviti zemljišča za obdelovanja. To so obsežna in rodovitna zemljišča ob Fari, katera je politična oblast naklonila Dunaju, dočim sodi vsak razsoden človek tako, da je bila dožnost politične in deželne oblasti poskrbeti, da se obdelajo ta zemljišča v prid domačega prebivalstva. Pa kako lahko je bilo dobiti semena, orodje, delavce, vole in konje za obdelavanje zemljišč v dunajsko korist! S kako težavo po tolikih prošnjah se je dobila kaka malopomoč za slovenske domače občine, za Dunaj pa tako hitro! Domačini sodijo dalje tako, da ako kaj

ostane, je tukaj bližnji Trst in Istra, kjer lakota peha ljudi v grob, da se jima pomaga. Po pogodbi pa bo dobil Dunaj čistih 80 odstotkov pridelkov z obsežnih zemljišč, 20 odstotkov pa se pusti doma za pridelavce in če tem kaj ostane, za drugo prebivalstvo. Za te dobrote se imamo zahvaliti dobremu prijateljstvu med furlanskima poslancema dr. Falduttijem in dr. Bugattom ter dunajskim županom dr. Weisskirchnerjem.

Begunci, ki se vračajo in z državnega kolodvora v Gorici ne morejo nikamor, naj se obračajo takoj na odbor za begunce v Gorici in sicer ali na predsednika dr. A. Pavlico, ki stanuje v ulici proti Soškemu mostu 28. ali na tajnika dr. Feigelnja v Gosposki ulici 14.

»Zveza slovenskih županstev po vojni prizadetih občin na Primorskem.« Občni zbor se je vršil 18. t. m. Predsednik je Fran Savnik, župan iz Bilj, podpredsednik Ivan Stepančič, župan iz Renč, v odboru so: s Krasa Vran in Adamič, s Tolminskega Mikuž in Miklavč, iz goriškega okraja Kovač. Namestniki: Klanjšček, Jazbec, Jonko. Pregledovalci računov Lutman, Likar, in Loverčič. Razsodništvo: notar Lokar, Černic, Gorup, Caharija, Premerstein. Prva odborova seja bo 28. t. m. ob 3. pop.

Vedno velike nesreče z ročnimi granatami. V Žabjem kraju v Solkanu je dobil Poljak ročno granato v obliki svetilke. Eksplozivna je in ga je razmesarila, ranjeni pa so tudi trije tovariši, katere so prenesli v bolnico. Dan na dan prosimo, da bi se vendar že začelo korenito čiščenje dežele, da prenehajo take nesreče.

Olje. V Krminu so oblasti zaplenile pred kratkim pri trgovcih in prekupcih 86 kvintalov olja. Ali tega olja ni bilo deležno prebivalstvo, ki trpi na pomanjkanju živil, marveč osebe, za katere imajo skrbeti vojaški faktorji. Kaj pravi k temu deželni gospodarski svet?

Prehranjevališče za begunce na državnem kolodvoru v Gorici je postavila vojaška oblast. Dovoze razmere v domače kraje so take, da morejo begunci odhajati le počasi v manjšem številu, vsled česar ostajajo na kolodvoru po več dni. Vojaška oblast da na razpolago za prevoz beguncev nekaj avtomobilov.

Konec sovraštva med obema narodnostima na Goriško-Gradiščanskem. Iz Gorice: Neki Furlan je pripovedoval te dni, da je imel deželni glavar blizu Moše govor, v katerem je povdarjal, da mora biti odslej konec narodnega sovraštva med Furlani, oziroma Lahi in Slovenci na Goriškem, češ, da tako sovraštvo rodi samo slabe sadove in da se z njim okorišča samo tujec, ki je pravi sovražnik. . . . Sicer takih govorov nismo navajeni od strani našega deželnega glavarja, morda pa so ga vendarle streznili razni dogodki zadnjega časa, da je začel misliti v korist Goriško-Gradiščanske. Med Furlani in Slovenci pravzaprav ni bilo nikdar nobenega sovraštva, sovraštvo se je gojilo le v Gorici in tam raztresalo v večje furlanske kraje po ljudeh, ki niso bili Furlani. Gorico treba očistiti hujšakškega elementa, to se pravi: Lahi naj se ne dajo izkoriščati po geslu »Divide et impera!« tujcu na ljubo, pa bo mir med obema narodnostima. Zborovalci pri Moši so baje živahno pritrdjevali besedam deželnega glavarja. Ako je res tako govoril, moramo njegov nastop le pozdravljati. — Mi stojimo, kakor znano, na stališču majniške deklaracije in ta napoveduje mir in sporazumnost po primorskih deželah.

Prašiči. Deželni kmetijski urad se bo potrudil, da dobi za vsako občino kolikor mogoče prešičev za rejo. Priglasiti se je do 30. t. m. pri županstvu in položiti 100 K na račun za vsakega prešiča. Prešičev seveda manjka, zato ni pričakovati kdo ve kako velikega števila, ali potrudil se bo omenjeni urad, da jih dobi kolikor mogoče.

Gospodarstvo.

Avstrijski vojni dolgovi. Izšel je izkaz o stanju avstrijskih dolgov, katere navaja vlada le za dobo do 30. junija 1917; sedmega vojnega posojila in pozneje najetih posojil torej še ne obsega. V 35. vojnih mesecih, do 30. junija 1917, je najela Avstrija 42 tisoč milijonov 300 tisoč kron dolga. Na vojna posojila odpade 23 tisoč milijonov kron, Avstro-ogrski banki je Avstrija dolžna nad 10 tisoč milijonov kron, zasebnim avstrijskim bankam 6124 milijonov kron, zasebnim bankam v Nemčiji 2400 milijonov kron. Vsako leto bodo požrli vojni izdatki 1767 milijonov kron obresti. Izkaz seveda ne pove, koliko je stala vojska Ogrsko. K 42 tisoč 298 milijonom kron vojnih dolgov moramo še priracunati 12.806 milijonov kron dolgov iz mirnih časov. Avstrijci smo bili torej dolžni 30. junija 1917 nad 55 tisoč milijonov kron. Vsako leto znašajo obresti 2215 milijonov kron! Zdaj pa pomislimo, koliko bodo davki poskočili, da bomo plačevali le obresti, kaj še dolg sam!

Za vojno treba denarja, denarja in zopet denarja. Zato je nemška vlada predložila od početka vojne že tretjič nove davčne predloge. V prvi vrsti se visoko obdači žganje. Izdelovanje žganja je v Nemčiji svobodno. Ampak vsak hektoliter pridelanega žganja se mora izročiti državnemu monopolnemu uradu. In od vsakega hektolitra mora preostati za državo 800 mark. Davek na pivo bo donasal 340 milijonov mark več kakor doslej. Vinski davek bo znašal 20 odstotkov vrednosti vina in bo donasal približno 105 milijonov mark. Razun tega se uvede davek na penec a se vina, na mineralne vode in na umetno pripravljene pijače; zviša se carina za čaj, kavo in šokolado. Poštne, brzojavne in telefonske pristojbine se zvišajo vnovič. Novi borzni davek bo donasal 215 milijonov mark. Davek na blagovni promet se znatno razširi. Vpelje se davek na razkošne predmete: dragulje, zlato in srebro, umetnine, klavirje, motorna vozila, preproge, kožuhovino i. dr. Ta davek je preračunjen na eno milijardo letno. Končno se razširi vojni davek tudi na četrti vojni leto. Lahko se torej pripravimo, da bo draginja še strahovito naraščala v Nemčiji in takisto tudi pri nas. Vse se strahovito podraži, plače se še zvišajo, a živil je čim dalje manj.

Pokončavanje hroščev. Ker je letos hroščevo leto in je pričakovati, da se pojavi ta škodljivec v veliki množini, se posestnikom naroča, da z vsemi sredstvi pokončujejo hrošče. Tudi občine in šole naj store svojo dolžnost. Za pokončavanje hroščev bo pritegniti zlasti otroke; v ta namen dobe šolsk. vodstva posebna navodila. Pokončani hrošči so zelo dober gnoj in tudi izdatna kurja piča.

Zakaj nam Ukrajina ne pošlje živil? »Reichspost« piše: »Avstrijskega uradnega konjička tudi vojna ni pognala v dir. Nemci so v Ukrajini vse bolj praktično postopali kakor mi. Prišli so tako hitro, da jim boljše-viki v njih ozemljih niso mogli dosti uničiti. Vsakega provijantnega častnika so preskrbeli z debelo možno denarja, da je takoj nakupil žita, moke in drugih živil po primeroma nizki ceni tam, kjer jih je dobil. Nič niso proučevali prometnih pripomočkov, nego so poslali s četami mnogo avtomobilov; nanje so naložili žito, moko in drugo blago in ga odpeljali do prve železnice. Odondot pa so ga poslali v Nemčijo. — Dá, dá, mi govorimo, pišemo, razglabljamo, se prerekamo, Nemčija pa nič ne govori, ne piše in ne razglablja, nego pride in — vzame. Mi pa lahko požiramo sline.

Vojaški konji za pomladanska dela. Vojaška uprava izposoja tudi letos konje za kmetijska dela. Priglasiti se je zanje pri deželni izkazovalnici za delo v Ljubljani (c. kr. deželna vlada). Konji se oddajajo brezplačno proti temu, da dobe potrebno krmo. Zaradi pomanjkanja delavne živine se oddajo tudi trenski konji z vozovi in vozniški vred. Ti se dobe pri trenskih oddelkih, ki so nameščeni tu in tam po deželi. Skrbeti treba za potrebno krmo; vzniku pa je dajati najmanj po 3 K na dan in vso hrano, za katero pa plačuje vojaška uprava po 3 K dnevno. Trenski konji se oddajajo le v obližju stajališč dotičnih trenskih oddelkov.

Oprostitev kmetijskih delavcev. Načelnik Češkega Svaza poslanec Staněk in podpredsednik avstrijske zbornice poslanec Tusar

sta predložila ministrskemu predsedniku spomenico, ki je podpisana tudi od dr. Korošca, ki toži o nepovoljnih oprostilih kmetijskih delavcev, vsled česar je prehrana prebivalstva ogrožena. Ministrski predsednik je obljubil, da predloži spomenico merodajnemu mestu.

Odškodnina za vojaške konje. Po novi odredbi najvišjega vojnega poveljstva imajo posestniki, ki so kupili na vojaških licitacijah konje, ki so jim tekom prvih 14 dni poginili, pravico do odškodnine za vse slučaje do 15. julija 1917 nazaj.

Vojaški konji za setev. 6. armadno poveljstvo je odredilo, da se naj vojaški konji posojajo poljedelcem za setev. Pogoji: Občine (posamezniki) oskrbujejo konje in moštvo; slednje dobi tudi plačo, ki je v kraju v navadi (najmanj 3 K za moža na dan). Za oskrbo moštva dobi občina na dan za osebo 3 K. Krmo morajo pa občine same oskrbeti, za težke konje 4-5 kg ovsa in 8-5 kg sena, za velike konje 2-25 kg ovsa in 5-25 kg sena, za male 1-25 kg ovsa in 4-5 kg sena.

Oprostitev podkovnih kovačev. Zaradi pomanjkanja podkovnih kovačev po deželi so dobila okrajna glavarstva nalog, da prošnje za oprostitev podkovnih kovačev, tudi takih, ki so na bojišču, blagohotno rešujejo.

Cepljenje svinj proti rdečici. Posestniki, ki hočejo dati svinje cepiti, da jih obvarujejo bolezni, morajo potom občine pri okrajnem glavarstvu naznaniti, koliko svinj da je, kako stare so, koliko približno tehtajo, pri brejih, kako dolgo so breje, kje da so in kdaj se želi cepljenje. Zdravilno cepljenje in cepljenje v sili se izvrši le za svinje, ki so ogrožene. Takša je zvišana na 1 K za vsako prijavljeno svinjo.

Od kod smo dobivali čebulo? V mirnem času se je v Avstrijo uvozilo precejšnje množine čebule. Skoraj vsa je prišla iz Egipta in le malo iz Italije in Španije. Čebula je v Egiptu eden najbolj važnih kmetijskih pridelkov. Ž njo je zasejanih čez 4200 m². — Leta 1911., ko so plačevali egiptovsko čebulo v Trstu povprečno 100 kg a 8 K, je znašala vrednost njenega pridelka čez 8 milijonov kron. Čebula je prihajala v trg v Aleksandriji in sicer navadno meseca februarja ali marca. Dovoz je trajal do konca junija. Preko Trsta se je uvozilo k nam vsako leto najmanj 500.000 vreč čebule a 50 kg. — Med vojno se pečajo pri nas s pridelovanjem čebule največ Ogri. Letos tudi tega blaga ni bilo veliko v naše kraje. Bržčas so ga izvozili na Nemško ali v Švico, kamor se je v mirnem času uvažalo veliko egiptovske čebule. — Dobra letina da čez 2 milijona vreč čebule a 50 kg.

Svetovno pomanjkanje mesa. Kmetijski urad Združenih držav ameriških cen, da se je na svetu zmanjšalo število govedi za okoli 28 milijonov ovac za 54, prašičev pa za 32 milijonov komadov: Amerikanci se hočejo z vso vnemo posvetiti zvišanju in zboljšanju živinoreje.

Ovčereja na Bavarskem. Na Bavarskem so ustanovili društvo za pospeševanje ovčereje. Osnovna glavnica, ki so jo v ta namen zbrali, znaša preko 1 milijon mark.

Kruh iz smrečja. Na Nemškem so menda že v starih časih pekli kruh iz polovice rži in polovice smrečja. Baje je tak kruh lep bel, rahel in brez posebnega okusa. Nemški listi pišejo, da bodo sedaj začeli zopet peči tak kruh, le tega ne povedo, če ga bodo Nemci tudi jedli. Ko so bili pri nas, niso živeli od smrečja.

Vodne sile v Italiji. Lahko so morali sedaj plačevati za premož desetkratno ceno premoga v mirnem času. Da se iznebe dovoza, hočejo izkoristiti vodne sile za pridobivanje elektrike in ž njo nadomestiti premož. Inženjer Conti je izdelal dalekosežen načrt, po katerem naj se uvede mesto pare električno silo na vseh večjih, 12.000 km dolgih železnicah. Vse vodne sile v Italiji bodo potem dajale elektrike za dva milijona konjskih sil. Nove naprave so proračunljene na eno milijardo lir, ker bi se z novo močjo povišala produkcija železa, cinka, umetnih gnojil ter izboljšalo poljedelstvo, bi država pridobila pri tem podjetju na leto 250 milijonov čistih in novih dohodkov.

Poraba jaje. Pred vojno je porabil na Nemškem tekom leta en prebivalec 163 jaje, na Francoskem 118 jaje, na Angleškem 97, v Belgiji 94 jaje. Nemčija je porabila na leto 4 milijard jaje. Pariz potrebuje na leto 306 milijard jaje, Berlin na leto čez 631 milijard jaje, na dan 1.732.260 jaje.

Politične vesti.

Tržaški Slovenci obsodili dr. Šusteršiča. Tržaški Slovenci obsodili dr. Šusteršiča. Politično društvo »Edinost« je skicalo 21. t. m. dop. občni zbor z dnevnim redom »Protest proti podtikanjem dr. Šusteršiča«. Predsednik dr. J. Wilfan je obsodil »kliko sebičnejšev,« »kliko škodljivcev, ki hočejo oškodovati našo skupno stvar iz lastnih interesov, ki služijo tujstvu,« dr. Šusteršiča in tovarišev. Dejal je: »Ni dovolj, da čutimo v srečju gnus proti takemu človeku, kakor je dr. Šusteršič, temu gnusu moramo dati izraza.« Drž. poslanec dr. O. Rybař je dokazal, da gonijo dr. Šusteršiča sebični vzroki in obenem da je orodje višjih močnejših faktorjev. Czernin, štajerski nem. poslanci, razni renegati in dr. Šusteršič očita in podtikajo nam isto. Denunciranje, lažnivost in podlo zavijanje je tem ljudem skupno orožje. Zastrupiti našo politiko in zasejati razdor med nami je namen hrvaških Frankovcev, sarajevskih Stadlerjevcev in ljubljanskih »Resničarjev«. Nato je bila sprejeta obširna resolucija, ki utemeljuje iznova majniško deklaracijo ter pravi: »Obsojamo zato z vso ostrostjo vse poizkuse dr. Šusteršiča in njegovih pristašev, da bi zanesli razdor v naše sklenjene vrste in s tem oslabili naš svetli boj za priporitev samoodločevalne pravice našega naroda; posebno ogorčeno pa protestiramo proti njihovim podlim denunciacijam, ki nimajo drugega namena, kakor da diskreditirajo naš narod in njegovo vodstvo in da s tem dajo zastrupljeno orožje v roke našim narodnim nasprotnikom in izvestnim državnikom, katerih politike edini cilj je, da za vse večne čase obdržijo jugoslovanski narod v sedanjem narodnem, političnem in gospodarskem suženjstvu. Pričakujemo od vseh zavednih Slovencev, Hrvatov in Srbov, da z vso odločnostjo zavrnejo izdajalske, poostudni sebičnosti narekovane poizkuse omejenih elementov in vztrajajo složno v boju za združitev in osamosvojitve naše jugoslovanske domovine.« Kaplan Čok je izjavil v svojem in, kakor upa, v imenu vseh primorskih duhovnikov, da se strinja z dr. Rybařem in sprejeto resolucijo. Tako so tržaški Slovenci obsodili dr. Šusteršiča kot vladnega špiclja in denuncijanta ter izdajalca svojega naroda.

Novi Šusteršičev klobuk. Neznajni dr. Šusteršič je s svojo kmetško stranko popolnoma pogorel. Ko je Czernin rohnal proti Slovonom, je dr. Š. takoj razumel ta bojni klic in je skical v Ljubljano na posvet 165 ljudi, o katerih je upal, da bi mu pomagali ustanavljati novo stranko »Slov. kat. zvezo«. Dr. Š. je dokazoval, da smo se Slovenci vladni — hudo zamerili. Joj, joj! Tudi denunciralo se je po Czerninovem receptu. Ponavljale so se laži iz svinjske »Resnice«. Sklenili so izdajati dnevnik. Tretjina navzočih je odklonila podpis za novo »stranko« mož brez ljudstva. Eden izmed navzočih je vznemirljivo odšel s sestanka rekoč: »Kadar pridem v Ljubljano, se vračam domov z novim klobukom!« »Kmetški« klobuk se je dr. Š. kmalu obrabil, pa tudi »katoliški« ne bo pomagal, naj dr. Š. pošilja v nemške liste še tako bobneča poročila. Ljudstvo ne sodi več po klobukih, ampak po dejanjih, in tako je prav! Mi se ne bojimo več naših vlad in beričev. Lahko nas je zapreti, obesiti ali postreliti. Toda naših duš, našega prepričanja ne more zatreti nihče na svetu. Naše jugoslovansko prepričanje živi v srcu naših žen, naših deklic, naših otrok: naj pademo mi, jugoslovanska misel je večna! Dnevi dr. Šusteršičeve strahovlade so že šteti. Ko se snide kranjski deželni zbor, bo konec njegove moči. Izgine za vselej. A še naši vnuki bodo govorili o dr. Šusteršiču kot največji nesreči in sramoti slovenskega naroda!

Uboga Dalmacija! Dne 13. in 14. t. m. so imeli dalmatinski državni poslanci v Zadru posvetovanje o političnih in gospodarskih razmerah v Dalmaciji. Konstatiralo se je, da je zavlada v narodu sloga, da so prenehale vse osobnosti ter da je ljudstvo edino v skupni zahtevi po samoodločbi in zedinjenju treh jugoslovanskih plemen. Dal-

matinski poslanci so brzojavno sporočili v Prago, da so dalmatinski Jugoslavlani s Čehi ena duša in eno srce ter da »hočejo s češkim bratskim narodom zvesto vztrajati v najodločnejši borbi do končne zmage naših narodnih in državnopravnih zahtev neodvisno od razvoja vojnih dogodkov«. Poslanci protestirajo, da se ne skliče deželni zbor, da se ne obnove občinski zastopi ter da še vedno gospodari nesposobni komisariat v deželi. Zahtevajo, da se kaznujejo vsi, ki so iz zlobe in hudobnosti vrgli toliko mož in žen, med temi tudi več poslancev, po krivici v nesrečo. Gospodarske razmere v Dalmaciji so obupne. Vladi aparat se je izkazal popolnoma nesposoben ter le podpira razne domače in tuje pijavke ljudstva. Ker se neštevilno škandalov ne sme objaviti, kajti cenzura zabranjuje razkrinkanje navijalcev cen ter raznih dobičkarjev, pojde posebna deputacija pred kralja cesarja, da ga pouči o sramotno žalostnih življskih razmerah v deželi. Zelo hvaležni so Dalmatinci za pomoč bratom onstran Velebita. Poslanci so odposlali brzojavko banu in saboru v Zagreb.

— Koroški Slovenci zopet na smrt obsojeni? Nemški Volksrati imajo že vladni načrt za državno ustavno reformo. Seveda ne postane ta vladni načrt nikoli resnica, dokler gibljejo Čehi in Jugoslavlani. Vlada hoče osnovati narodna okrožja z navidezno avtonomijo. Pri tem se vlada naslanja na ljudsko štetje l. 1910., ko so nam v Istri ukradli najmanj 20 tisoč, na Štajerskem vsaj 30 tisoč in na Koroškem vsaj 40 tisoč duš. Seidlerjev načrt pa hoče izrezati kar celo koroško deželo iz slovenskega narodnega telesa, kakor bi Koroška ne bila več slovenska dežela, nego kakor da so tam le še redki slovenski otočiči. S tem bi se izročilo kar 140 tisoč koroških Slovencev narodni smrti. Mi odklanjamo tako »ustavno reformo«, ki je do neba vpijoča krivica.

— Resolucija dalmatinskih poslancev. Hrvatski in srbski poslanci Dalmacije so dne 13. in 14. t. m. na shodu v Zadru sklenili izjaviti: »Enodušni in solidarni smo z delovanjem Jugoslovanskega kluba na Dunaju v pogledu ujedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno, samostalno državno telo ter ga hočemo z vsemi silami podpirati«.

— Nemci zatajujejo Czernina in odpovedujejo vladi zvestobo. Bivši nemški veleposlanik v Londonu, knez Lichnowski, je napisal, da so Nemci najslabši politiki, a da jih držita sila in teror. Komaj teden dni so Nemci žalovali za Czerninom, danes pa mu že nastevajo kup grehov in diplomatskih polomov. Nekki nemški dopisnik iz Berolina je pisal te dni dunajskemu listu, da avstrijski Nemci nimajo vzroka obžalovati, da je Czernin padel in da že čez tri tedne nihče niti imenoval ne bo Czerninovega imena. Vsakdo spozna namreč, da je bil Czernin zelo slab mirovni mešetar, ki ga je polomil s Poljaki, z Ukrajinci, z Romuni in povsod, kamor se je vtaknil. Nemški listi priznavajo, da so bile Czernina zgolj besede, a da so bila njegova dejanja večinoma le na škodo države. Najbolj pa mu zamerijo, da ni proti »Masarykom«, to je proti Čehom in Jugoslovanom, nastopil z brutalno silo: grožnje in psovke ne zaležejo, Czernin bi bil moral vpeljati nemški državni jezik ter uvesti zopet drakonično preganjanje, zapiranje, obešanje in streljanje Slovanov. Ker tega ni storil, ga vzemi vrag! Jeza Nemcev je tako velika, da groze za to vladi z opozicijo in odpovedujejo državi zvestobo in vdanost. Graški ponedeljski list piše: »To ni več fraza, da se je nemških dežel v Avstriji, odkar je odstopil grof Czernin, polotila najgloblja nevolja in da hitro postajajo vse nemškonacionalne stranke in skupine radikalne. Še pred kratkim so naši poslanci sklenili, da hočejo vzlic polnemu upoštevanju svojih narodnih zahtev zvesto stati na strani države... Danes bi bil tak sklep nemogoč. Danes so Nemci menja, da je stvar le vlade, brigati se za državo kot

tako! Začenjajo namreč razumevati, zakaj je Košut postal Madžarom junak in kaj sta storila Kramar za Čehi in Korošec za Jugoslavlani«. V Gradcu so sklenili: »Avstrija mora biti nemška, ali pa je sploh ne maramo!« In zdaj pišejo graški in drugi besni nemški listi, da »je le vladina stvar, brigati se za državo, ne pa stvar Nemcev! In pomislite: Nemcem postajajo Košut, Kramar in Korošec všeč! Mi torej nismo več veleizdajalci? Nemci nas hočejo posnemati? — Zares, nemška politika spada le še v blaznico, ker pameten človek je ne more razumeti.

— Bivši ministrski predsednik Pavel baron Gautsch je nagloma umrl. Kot ravnatelj Terezijanišča je postal že v 34. letu naučni minister v ministrstvu grofa Taaffeja. Dosegel je v srednje- in višješolstvu nekaj nujnih izboljšav ter se uprl klerikalnemu predlogu, naj bi se šolska obveznost skrajšala, s tem pa ljudska izobrazba še znižala. Po Badeniju je prevzel ministrski predstojstvo, prav tako za Körberjem. Spomina vredno je, da je rajni baron Gautsch dne 28. nov. 1905 v otvoritveni seji državnega zbora prvi očrtal temeljna načela vladne volilne reforme ter napovedal vojno zastarelim privilegijem. Bil je trikrat ministrski predsednik in dvakrat naučni minister, a nikdar ne daljšo dobo. Vendar ostane njegovo ime zapisano med boljšimi državniki, ker je izvedel več naučnih in političnih reform in splošno volilno reformo, ki je vsaj deloma odpravila stare krivice ter vsaj za silo pomogla tudi ljudstvu do besede v državi.

— Novi avstro-ogrski zunanji minister je po grofu Czerninu postal baron Burian, ki je bil zunanji minister že od 13. januarja 1915 do 22. decembra 1916 kot naslednik grofa Berchtolda. Mož je že v 68. letu, Madžar in senca grofa Tisze. Stori bo le to, kar mu bo rekel Tisza, ki je najhujši absolutist in nazadnjak v vsej državi. Slovanom tudi Burian ne bo pravičen, ker je Madžar in velik prijatelj Nemčije. A to nas prav nič ne skrbi. Ministri pridejo in gredo, narodi in njih pravice pa ostanejo ter zmagujejo!

— Tri milijarde novih davkov na Nemškem. Vsi nemški listi se pečajo z novimi davčnimi zahtevami, ki so največje, kar jih pozna nemška zgodovina in ki se morajo tekom treh mesecev že izpolniti. Poslanci lahko le pet dni študirajo ogromne vladne zahteve, ter se nato takoj začne obravnava v državnem zboru. Vlada priznava sama, da so ti velikanski novi davki neobhodno potrebni in da bodo dohodki iz teh davkov komaj nekoliko zakrpali strahovite luknje, ki jih je naredila vojna v nemškem državnem gospodarstvu. Vsa velikanska vojna posojila, ki jih podpisujejo Nemci, ne zadoščajo več. Vlada zahteva novih ogromnih davkov, a obenem že naznanja, da bo treba morda v kratkem najti še druge dohodke. Seveda so nemški listi obupani zaradi finančnega poloma, ki ga prinaša brezkočna vojna Nemčiji vzlic vsem njenim zmagam na vzhodu in zahodu. Zato pa so postali vsi Nemci aneksionisti. Zdaj zahtevajo vojne odškodnine na vseh koncih in krajih, da se poravna polagoma strašna gmotna škoda, ki jo zdaj trpi Nemčija. Listi zahtevajo, da jim morajo vse premagane države odstopiti veliko zemlje ter plačati še v denarju in v blagu izdatno odškodnino, da se pokrijejo ogromne izgube tekom vojne. Zasedlepci pa pri tem pozabljajo, da s takimi zahtevami kopljejo le grob Nemčiji. Prisiliti Anglijo in Ameriko, da plačata vojno odškodnino, se pravi vojno podaljševati v brezkončnost. Noben Hindenburg ne prisili z mečem teh dveh držav, da bi se vdali Nemčiji na milost in nemilost. Amerika z vojno šele začenja, Anglija pa se tudi šele pripravlja, da vpelje na Irskem in drugod splošno vojno dolžnost. Amerika in Anglija torej vojno lahko nadaljujeta še več let. — a vprašanje je, če moreta to prenesti Nemčija in Avstro-Ogrska? Vojna posojila in davki v teh dveh državah so dosegli višek, ki je resnično impozanten, a za bodočnost tudi strašen. Kam plovemo?

— Žensko volilno pravico za kongres je sprejela poslanska zbornica Zedinjenih držav severne Amerike.

Mi smo že na mnogih shodih dokazali, da se deklaracija naših poslancev giblje na postavnih tleh. S to deklaracijo zahtevamo, da ta lepa zemlja, katero so obdelovali naši predniki in katero obdelujemo sedaj mi, ostane naša in samo naša, in sicer tako, kakor je zemlja, katero obdelujejo Nemci, samo nemška. Naša zahteva je pravična, da pravičnejša biti ne more.

Dr. Ivan Tavčar

(»Iz govora, ki ga nisem smel govoriti«: »Slov. Narod« 13. aprila 1918.)

Za organizacijo „Jugoslovanske demokratske stranke“.

Pretekli teden je pripravljalni odbor J. D. S. pričel razpošiljati strankin program. Najprej so prišli v poštev oddaljenejši kraji. V mariborsko okrožje je bilo poslano celotno 173 izvodov, v celjsko 191 izvodov (v Zalec posebej za gornjesavinjski del). Od marljivosti posameznikov in smisla za narodno prebujanje in politično organizacijo v občinah, trgih in mestih je odvisno vprašanje nadaljnjega razvoja snovanja krajevnih političnih organizacij. Prosimo, da se z delom ne odlašajo. Napačna je misel snovati kraj. organizacije še le po uradni ustanovitvi stranke JDS. Nikakor ne, kajti ustanovitev stranke se mora opirati že na dejansko obstoječe kraj. organizacije, ki so temelj stranki. V bodočih tednih se pogosto sestajajte. Razgovorite se o org. redu in programu. Poučite naše pripadnike o vsebini programa. Vsakdo naj ve, kaj hočemo in kako hočemo potom organizacijskih predpisov doseči svoj namen.

Povdarjamo, da ni naš namen ljudi loviti za stranko JDS., temveč jih poučevati, prepričevati, naj se prostovoljno odločijo, hočejo li pripadati JDS. ali ne. Stranka v danem položaju ni bojna organizacija proti drugim slovenskim strankam, ampak naša splošna dolžnost mora biti zbirati politično osebe in moč na vseh poljih, da smo pripravljeni za vodstvo in izvajanje njegovih navodil. Prva naša naloga bodi šolanje našega ljudstva za javno življenje in v skupnih vsenarodnih vprašanjih složno postopati z vsemi strankami, ki iskreno narodno in jugoslovansko mislijo in ki tudi svoja dejanja tako uredijo v javnem življenju, da odgovarjajo pravi in splošnim narodnim koristim. Najhujši nasprotnik našega sedanjega stremjenja je neorganiziranec t. j. tisti, ki ni krop, ne voda, ampak se kot kača hoče zvijati med ali nad strankami. Kdor noče iz običajno osebnih koristi, ali neznačajnosti, strahu, nejasnosti misli ali slabotnosti volje pokazati svoje barve, ta je hinavec, koristolovec, sebičnejši, ki išče vsega v sebi, pozna samo sebe, splošnost in narod pa zanj ne pomenja ničesar. Tak človek tudi v zasebni družbi ne zasluži prostora poleg značajnih ljudi z vedrim čelom, jasno mislijo in neustrašeno voljo, ker slab značaj lahko pokvari dobrega.

Bližajoča se pomlad naj vzbudi tudi v naših srcih toploto za dobro stvar, naj vzplamti tudi v naših glavah smisel za vztrajno delo v službah narodne in politične prebujanja našega še vedno dremajočega ljudstva. Biti politični učitelj in razširjalec idej je isto, vedno z biti dober svetovalec, ki je danes zmožen socialno čutiti za bedno ljudstvo. Pomagajte z nasveti in dejanji vsem, ki tega potrebujejo. V tem kraj. organizacija JDS. že praktično sredi svoj socialni program, obenem pa ljudstvo pridobiva za program JDS.

—0—

Strankar more biti strankarski, brezstrankarski pa seveda ne more biti. Brez stranke ni nikogar, ki resnično dela... Iz brezstrankarstva se lahko rodi brezbriznost in breznačajnost. Brezbriznost in breznačajnost pa sta slaba voditelja pravičnosti... Strankar bodi nestranski. To je težko, toda to ni nemogoče. V nestranskarstvu se vadimo najbolj s strankarstvom. Le tam, kjer so v resnici razne smeri, stranke, le tam se vadimo upoštevati tuje mnenje... Močna stranka z močno nasprotno stranko pridobi.

*T. G. Masaryk
(Izreki o političnih strankah.)*

Tedenske vesti.

— **Celo knezoškofa ovajajo kot veleizdajalca!** Poročajo, da je deželni odbornik, tovariš dr. Šusteršiča, glavni urednik in pisar »Resnice«, kanonik dr. Evgen Lampe ovadil ljubljanskega knezoškofa dr. A. Jegliča papeškemu nunciju na Dunaju, da je njegovo delovanje verjeto nevarno, da je veleizdajalec, ker je podpisal majniško deklaracijo ter da podpira framazonstvo, ker je razbil staro S. L. S. in ustanovil novo S. L. S., ki se z naprednjaki ne kolje kot divje bestije. Kanonik se punta proti škofu! In zakaj? Zato ker je škof za mir in narodno slovo, ker je podpisal majniško deklaracijo in ker je napravil konec dr. Šusteršičevi strahovladni! Zalostno in sramotno.

— **V proslavo dr. Kreka se je vršila v Ljubljani dne 18., 21. in 23. aprila v veliki dvorani hotela »Union«** slavnostna akademija »Glasbene Matice«, ki je prekrasno uspela. Dvorana je bila vsakokrat natlačeno polna. Koncertne točke so izvajali zbori »Glasbene Matice«, kot slavnostna govornika pa sta nastopila urednik koroškega »Mira« vikar Smodej in pisatelj Fr. S. Finžgar, ki sta v vznešenih besedah proslavljajla delo pok. J. Ev. Kreka kot Slovenca in Jugoslavana. Pisatelj Finžgar je zaključil svoj lep govor z besedami: »Za Krekov spomenik pokladamo svoje darove na žrtvenik. Njemu ni treba spomenika. Treba ga je nam in nanj naj je uklesana njegova oporoka: »Vi vsi, ki ste seme izkrevavelega naroda, mislite le eno: kako boste združeni vse svoje moči, vse svoje zmožnosti, vso svojo ljubezen in vse svoje srce posvečali naši jugoslovanski državi, za njen procvet, kulturo in blagostanje.« Zato vsi uprimo oči v ta cilj — cilj tega groba in deviza naša je sedaj in vselej: **Ali Jugoslavija ali smrt!** Viharno odobravanje, ki je sledilo tem iz dna srca govorjenim besedam, se izlepa ni moglo poleči. Občinstvo je zopet in zopet govornika burno aklamiralo. Vse tri akademije so bile nove manifestacije za Jugoslavijo. Pele so se slovenske, hrvatske in srbske narodne pesmi ter se je s tem izrazilo, da smo vsi trije en narod!

Demonstracije zaradi pomanjkanja živil.

V aprovizacijskih prostorih na Poljanski cesti v Ljubljani se je nabralo dne 22. aprila okoli 200 žensk, ki so razlagale mestnemu tržnemu nadzorniku, da ne morejo več prenašati gorja ter gledati, kako jim otroci umirajo. Zatehtvale so, naj se jim takoj izroči nekaj živil, da bodo mogle kaj kuhati. Bile so že opetovano pri dež. vladi, kjer so jih odpravili s prijaznimi besedami. Tržni nadzornik jim je pojasnil položaj, češ, da more dati mestna aprovizacija samo to, kar sama prejme, bodisi od dež. vlade, žitno prometnega zavoda ali od drugih central. Da Ljubljana strada, je v prvi vrsti krivo to, ker je dobila mnogo premalo krompirja. Da se demonstrantkam vsaj malo odpomore, so dobile nekaj marmelade in cikorije ter makaron iz zadnjega preostanka tega blaga s pripombo, da mesto nima ničesar več in zato pri najboljši volji ne more pomagati.

V torki in sredo so se ženske in otroci, večinoma begunke in begunski dečki, zopet zbirali na cestah in trgih ter pobili nekaj šip. Hudega pa se ni zgodilo doslej nič.

— **Gledališko društvo na Jesenicah** vprizori v soboto, dne 27. t. m. ob 9. uri zvečer in v nedeljo, dne 28. t. m. ob 4. popoldne v dvorani pri »Jelenu« na Savi ljud. komedijo »Svetopisemski svet«, spisal L. Ganghofer.

— **Koroški slovenski duhovniki za majniško deklaracijo.** Vsi slovenski koroški duhovniki so podpisali deklaracijo ter svoj pogumni čin krasno utemeljili. Podpisali so deklaracijo kot dobri Avstrijci, kot iskreni domoljubi, kot Jugoslavlani in kot koroški Slovenci. Slava koroškim junakom!

— **Celovčanke in slovenščina.** Bil sem minuli mesec po opravih v Celovcu. Ko čakam na kolodvoru pri blagajni, je bilo tam tudi več celovških gospa, navidez iz boljših meščanskih ali uradniških krogov. Njihova oprava je kazala, da so se odpravljale na

kmete iskat živil in taki so bili tudi njih pogovori, in tu sem slišal znamenite izpovedi: Prva: Ja, jaz sem se že prepričala, da mora človek znati slovenski, če hoče dobiti na kmetih še kaj živeža. — Druga: Res je tako; moj fant zna že malo slovenski, zato pa dobi; jaz pa, ki nič ne znam, ne dobim nič. — Tretja: Da, jaz sem tudi že mislila, kam da bi dala svoje otroke v šolo, da bi se naučili kaj slovenskega, ker to je zdaj potrebno; to že vidim. Bodo morali napraviti šole, da se bodo otroci tudi slovenski učili, da se jim bo kdaj boljše godilo, kakor nam zdaj. — In tako se je sukal pogovor naprej. Nobene žal-besede niso izgovorile te gospe zoper Slovence, le povdarjale so, kako dobro in potrebno je, da znaš tudi slovensko. Med tem pa njih moške po listih in zbirališčih, na shodih itd. besno napadajo vse, kar je slovenskega! Sila življenja pa bo obrnila drugače, in to nam daje up v boljšo bodočnost. Vam, koroški kmetje kmetice, pa kličemo: Ne udajte se! Še prosili vas bodo!

— **Mati rešila svojega otroka iz valov.** Iz Metlike poročajo: Na Mali Paki ob Kolpi je dne 4. aprila 6 letnemu sinčku mlinarja Milavca spodrsnilo in padel je v močno naraslo deročo reko. Valovi so ga hipoma odnesli. Mati, ki je to videla, je urno skočila v čoln ter veslala po silno deročih valovih do mesta, kjer je opazila nekaj belega. Tam je skočila v vodo, se potopila več metrov globoko ter po hudih naporih privlekla otroka iz vode. Plavalca je z njim do brega. Doma se je trudila tri četrte ure, preden ga je zopet zbudila k življenju. Sedaj je že zopet zdrav in vesel. Vrla mati!

— **Požari.** V hiši Jožefa Stopničarja iz Pečice, občina Mirna, je izbruhnil pod streho ogenj, ki je vpepelil hišo ter vso hišno opremo. V hiši je stanovala begunska družina, kateri je pogorelo več obleke in živil. Škode je okoli 4000 K. Orožniki so zaprli 15 letnega delavca Alojzija Stopničarja iz Orešja, ker je na sumu, da je zažgal. — Dne 9. t. m. je gorelo v gozdu grajščakinje Bianke pl. Wurzbachove iz Lanžpreža. Škode je približno 1000 K.

Soproga župana v Spielfeldu je podpisala jugoslovansko deklaracijo. Zato je moral župan Mikuš, ki so ga seveda Nemci v obč. svetu napadli kot divje zveri, odstopiti. Ker pa se sramujejo povedati, da so v Spielfeldu imeli jugoslovansko čutečo županjo, pišejo zdaj nemški listi, da je župan Mikuš odstopil iz zdravstvenih ozirnov. Tako poročajo iz Maribora.

Veleposestvo Murhof pri Selnici ob Muri je kupil Slovenec Karel Gornik. Doslej je bilo to posestvo v nemški roki. Tudi v Gradcu so nakupili Slovenci več hiš iz nemške roke.

— **Preureditev oddaje tobaka.** Dne 23. t. m. je izšla odredba finančnega ministrstva, ki ureja oddajo tobaknih izdelkov kadilcem. Trafike bodo dobivale tobačne izdelke po dosedanjem ključu. Kadilce razdele v stalne in slučajne odjemalce. Tobak je v prvi vrsti namenjen onim stalnim odjemalcem, ki so vpisani v listi; dobivali ga bodo proti kadilski karti. Slučajni odjemalci dobe samo to, kar bo ostalo. Različne vrste tobaknih izdelkov se bodo razdeljevale stalnim odjemalcem po sledečem ključu: 6 smotk, 18 cigaret, pol zavitka tobaka na teden. Ali zavitek tobaka pa pipo (25 g klobase). Slučajni odjemalci pa dobe seveda še mnogo manj. Odredba stopi v veljavo približno čez 8 tednov.

Železniški strojevodja smrtno ponesrečil. Pri železniški nesreči v Spitalu ob Dravi se je ponesrečil smrtno tudi železniški strojevodja Jos. Poženel. Truplo so prepeljali v Ljubljano.

— **Nezgode.** Dne 16. aprila je hotel črnovojniški delavec Ignacij Strah na postaji Zagorje skočiti na odhajajoči vlak. Pri tem mu je spodrsnilo in padel je pod vlak, ki ga je povozil. Bil je takoj mrtev. — Na postaji Zalog je vojaška straža dne 18. aprila ustrelila nekega vojaka, dne 19. aprila pa nekega ruskega vjetnika. V obeh slučajih je bržčas vzrok nameravana tatvina. Zaradi vedno se množočih tatvin na postaji Zalog je namreč ukazano stražam, da morajo streljati na poškodovanih. — V vodo je padel v Trzinu štiri letni sinček delavca Franca Kralja. Dasi je bila pomoč hitra, je otrok vendarle utonil. — Strela je ubila dne 1. aprila popoldne posestnico Nežo Strumbergerjevo v St. Vidu pod Ptujem. Lani je ponesrečil njen mož, tako da je ostala le 12 letna hčerka sirota, a posestvo brez gospodarja. — Pri

Borovnici je ponesrečil kurjač Jurko Koleča. Prišel je pod kolesa lokomotive, ki so mu zmečkala desno nogo. Nogo so mu odrezali.

— **Umrl je vrli koroški Slovenec Gregor Pak** dne 7. aprila ponoči. To je bila za vas Sveče pretresljiva novica. Če je zbolela živina, je bila prva misel: Po Tesnarja! Prišel je in le pre-mnogokrat je otel kmete skrbi. Kdo bo sedaj pri-hitel prvi na pomoč, če nam zbolí živina? Kdo bo zmeril les v gozdu? Bil je olikan, nadarjen kmet, plemenita duša. Bral je veliko. Čital je različne slovenske liste in na zemljevidu je z zanimanjem zasledoval stanje vojske. Bil je dolgoleten ud Družbe sv. Mohorja, naročnik »Mira« ter vnet domoljub. Bil je svetovalec mnogim. Pred vojsko je neumorno deloval pri društvu »Kočna«. Vzor-ni mladeniči in dekleta, ki so delali svojemu na-rodu le čast, so prirejali poučne igre. In med nji-mi je bil Tesnar vedno na razpolago mladini, če je potrebovala njegove pomoči. Spoštovali so ga tudi nasprotniki. Bil je Slovenec, jeklen značaj, zlato svojega naroda.

Vsakogar, ki se preveč približa železnici. — V Spitalu na Koroškem je dne 17. aprila zašel dolg tovorni vlak zaradi napačne tirne zveze na stran-ski tir in sta dva stroja ter več vagonov skočili s tira. Pet železniških uslužbencev je mrtvih, več

Listnica uredništva in upravnistva.

Prosimo, da se pošiljajo dopisi za list uredništvu; vse vesti, ki se tičejo naročnine, pa upravnistvu. Naslova sta na l. strani »Domovine«. Prihajajo nam dan na dan pritožbe zaradi nerednosti na pošti; mnogo števil se pogubi. Izjavljamo, da pošiljamo list točno vsak četrtek in petek gg. naročnikom ter nas torej ne zadeva nobena krivda, če števil ne dobivajo. Kdor številke ne dobi, jo takoj re-klamiraj pri našem upravnistvu! — V Mari-bor: Že 2. teden brez dopisa! — V Prago: Ostali smo brez rokopisa.

K razmeram v Ljubljani.

C. kr. policijsko ravnateljstvo v Ljubljani je dne 24. aprila 1918 izdalo ta - le raz-glas:

Z ozirom na obstoječe razmere se od-redi sledeče: 1. Zbiranje ljudi na cestah, uli-cah in javnih prostorih sploh, je prepoveda-no. 2. Brez tehtnega vzroka ne sme nihče po 8. zvečer zapustiti svoj dom. Kdor zapusti svoj dom brez tehtnega vzroka, in zlasti dru-žinski gospodar ali oni, ki družini načeluje, in ne zadržuje po možnosti svojih družin-skih članov doma, je kriv pregreška rabuke po § 281 k. z. 3. Hišna (vežna) vrata je zapi-rati ob 8. zvečer in imeti zaprta do 6. zju-traj. Odpreti se smejo v tem času le v skraj-no nujnih slučajih. Za točno izpolnjevanje od-redbe je hišni gospodar oziroma njegov nam-estnik osebno odgovoren. 4. Gostilne, ka-varne in sploh vse javne lokale je zapirati ob 9. uri zvečer in se jih ne sme odpirati pred 6. uro zjutraj. Za točno izpolnjevanje odred-be je osebno odgovoren imejitelj obrtne kon-cesije, oziroma dotičnega javnega lokala. Kršitev predpisov pod t. 2. bodo kaznovali sodne oblasti po § 282 k. z. z zaporom do me-seca dni, one pod t. l., 3. in 4. politične obla-sti po merodajnih zakonitih določbah.

Vojni dogodki.

Italijansko bojišče. Italijanski listi pišejo, da je pričakovati avstroogrsko ofenzive kakor hitro nastopijo boljše vre-menske razmere. Tudi z Nemčije prihaja glas, da ima Avstro-Ogrska sedaj ob ogrom-nih bojih na zapadu udariti na Italijo. Mesec maj bo torej najbrže krvav tudi v Italiji. Ita-lijani gradijo vse mogoče ovire na poti v Verono.

Burja na velikem bojišču — na zapadu — se je ta teden podela. Na fland-rski fronti so se morali Angleži umakniti nekaj kilometrov nazaj, zadržali pa so silo-viti nemški sunek, ki jih je hotel vreči proti obali. Seveda so izgube, zlasti na angleški strani, prav težke. Zadnje dni so pričeli Nemi-ci ojačevati svoje ogromne armade — pravi-jo, da je sedaj zbranih na zapadni fronti nad 200 nemških divizij! — z avstrijski-mi polki, ki jih prevažajo v Belgijo. Na dru-gi strani pošilja Italija nekaj svojega voja-štva na francoska tla. Angleško - francoske vojske stoje sedaj pod enotnim vrhovnim vodstvom francoskega generala Focha, ki se

kaže jako upapolnega, češ, Nemci nas ne bodo in če se jim ta zadnji njihov brezupni poskus ponesreči, je vojna za nje izgubljena. Generali znajo vedno lepo tolmačiti. Razni vojni strokovnjaki sodijo, da pride na zapadu prihodnje tedne še do silno krvavih bojev. Nemci so dosedaj udarili na dveh točkah, pa bodo nemara še na dveh. Na očitana sovrážnih vojaških strokovnjakov, da se jim je napad obakrat ponesrečil, ker niso mogli predreti sovrážne fronte (kakor se je n. pr. to zgodilo pri lanskim ofenzivi proti Italiji), odgovarjajo sedaj nemški vojaški krogi, da ne gre v prvi vrsti za razbitje sovrážne fronte, temveč za to, da se francoske in zlasti angleške armade čim najbolj zrahljajo ter izgubijo čim največ vojaštva. Francozi so v ostalem zadnje dni opetovano poskušali s protisunkom, pa so bili, kakor nam javljajo nemška uradna poročila, vedno odbiti. — Mnogo pozornosti po svetu je vzbudila vest, da je padel ob Sommi dne 21. aprila stotnik baron Richthofen, najslavnejši nemški bojni letalec, ki je uničil 80 sovrážnih letal. Baron Richthofen je bil šele 26 let star. Zadel ga je angleška krogla, in Angleži so ga pokopali z vsemi vojaškimi častmi. — Nemške čete v Ukrajini in na Finskem prodirajo vedno dalje. Dospele so v južni Rusiji že do polotoka Krima, na Finskem pa so po osvojitvi Helsingfors se združile s takozvano finsko belo gardo.

*Kdo je velik? Kdor svoj čas izpolni,
kdor življenja vso žrtvuje moč
idealom in najvišjim ciljem,
dokler smrt ga ne zagrne v noč ...*

A. Aškerc (Primož Trubar).

Raznoterosti.

* **To se bo takoj odpravilo.** Listi iz severne Češke poročajo o cesarjevem obisku med stradalci prebivalstva. Med drugimi poročajo tudi to: le: V okraju Warnsdorf je cesar nagovoril zastopnika delavstva: »Pri Vas gotovo tudi ne gre dobro?« — Zastopnik delavcev J. Goth: »Ne, Veličanstvo! Naše revno prebivalstvo strahovito trpi lakoto. Od državno odmerjenih živil nihče ne more živeti in kdor si ne more prekrbeti še drugih živil, mora počasi poginiti. Veličanstvo, dovolim si izraziti željo tisočeri, da bo Veličanstvo vse storilo, kar je v Vaših močeh, da se stradanju nekoliko odpomore.« — Cesar: »To je strašno! Bodite zagotovljeni, zgodilo se bo, kar je le mogoče.« — »In še eno prošnjo si dovolim Veličanstvu predložiti: Naše ubogo, stradalno prebivalstvo, zlasti ženske, skušajo pomanjkanju živil nekoliko odpomoci s tem, da se pogosto vozijo daleč ven v vasi, nakupijo tam po kilah krompirja in žita in ga zamenjujejo za obleko in perilo, često za zadnje kose, ki jih komaj še morejo pogrešati. Na kolodvorih pa jih potem čaka žandarmerija, ki vzame ubogim ljudem drago pridobljene male množine živil. Srce pretresujoči prizori se dogajajo tam. Žene prosijo in jočejo, a oblastveni organi vrše svoje delo brez usmiljenja. Veličanstvo, to je pri vsej drugi bedi vendar pretrdo. Zato prosim, da bi se ti ukrepi odpravili.« — Cesar: »To je strahotno, to se bo takoj odpravilo.« — Tudi na progi Področica-Belljak »oblastveni organi« ubogim, stradalnim otrokom in ženam s Kranjskega pobirajo živila, ki jih dobe navadno za zamenjavo ali pa tudi zastonj od dobrih ljudi. »Organi« pravijo, da se odvzeto blago razdeli med občinske uboge domačega kraja. Govori se pa s precejšnjo gotovostjo, da so bili v nekaterih slučajih ti »občinski ubogi« štirinogost živali z rilci v hlevih gotovih »organov« in »neorganov«. Čudno je tudi, da uboga ženska, ki je za menjava dobila kaka živila, ne dobi nikake odškodnine ali povračila, če ji je »organ« konfisciral težko priborjeno živilo. Še bolj čudno, da nekateri niti svojih nahrbtnikov niso dobili nazaj. In dandanes nahrbtnik ni nekaj stane. Bržkone se nahrbtniki tudi konfiscirajo za »občinske uboge«. Konfisciranje te vrste se z drugo besedo imenuje »krastje«. »Organi« pobirajo s tolikimi žrtvami pridobljenega živila bednim siromakom, ki gotovo ne bi hodili tako daleč, če bi jih do tega ne prisilila velika stiska in glad. Na Češkem je rekel cesar, ko je slišal o takem odvzemanju in konfisciranju: »To se bo takoj odpravilo.« In pri nas? Menda pri nas cesarjeva beseda nima manjše veljave, kakor na Češkem!

* **Govorice o čeških legijah v Ukrajini.** Senzacionalne vesti nemških listov, kako češke legije v Ukrajini ropajo in da so bile po večini vjete, so se izkazale za izmišljene. Iz zanesljivega vira se poroča, da so bile češko - slovaške legije že svoj čas proglašene za del francoske armade in spravljenе z ostalim francoskim vojaštvom, ki se je nahajalo v Ukrajini, deloma čez Arhangelsk

na Francosko, deloma čez Vladivostok v Ameriko. V Ukrajini niso ostale nobene organizirane češke čete. Ako so v boljševoških vrstah bivši avstrijski vojaki, so to razni neorganizirani elementi, pripadajoči najrazličnejšim narodom. Med njimi je tudi mnogo Nemcev, ki so se dali zvabiti po visoki plači 20—30 rubljev na dan. Tudi vest, da je bil bivši urednik »Narodnih Listov« in organizator čeških legij Bogdan Pavlu vjet, ni resnična. Ravnotako je zlagano, da so Nemci vjeli 11.000 članov. Vjetih je le nekaj sto Čehov. Pa to niso bivši avstrijski vojaki, temveč državljani drugih držav češke narodnosti.

* **Srečni Kočevarji.** Medtem ko so druge župnije izgubile med vojsko nešteto svojih mož in fantov, javljajo iz nemške fare Kočevska Planina (Stockendorff), da ondi doslej ni še nihče padel. Pač izredno srečen slučaj!

* **Pasje meso kot živilo.** Da se je med vojno poučilo že veliko pasjega mesa, ni nič novega. Zanimivo pa je, da jedo pasje meso ponekod že od nekdaj. V severni Afriki, na Senegalu, ga uživajo s posebnim užitkom in ga imajo celo rajši kot svinjsko meso. Tudi pri Kitajcih, Tartarih in prebivalcih Kamčatke je pes zelo dragocena žival za meso. Razven teh, v kulturi zaostalih narodov, uživajo v Evropi meso tudi Nemci. Na Nemškem so namreč že pred vojno jedli pasje meso in v to svrhu klali po mesnicah pse. Največje veselje do pasjega mesa imajo Prusi in Saksonci. Leta 1907. so v nemških klavnicah zaklali 6472 psov, leta 1912. pa že 8132. Od teh so jih pojedli Saksonci 4288, Prusi 2630, Monakovci pa 414.

* **»Porcelan«.** Trije zaboji so imeli oditi z graškega kolodvora na Dunaj. Napovedano je bilo, da je v zabojih porcelan. Oblastveni organ pa tega ni hotel verjeti, zato je dal odpreti zaboj in dobil v njih svežega govejega mesa in klobas za 1200 kron. Meso je bilo zaplenjeno in do tisti mesarji ovađeni sodnji.

* **Tudi Lvov brez kruha.** Iz Lvova poročajo, da je promet z moko in kruhom ustavljen, ker ni nikakega žitnega dovoza. Aproxizacija daje krušne karte samo delavcem pri težkem delu. Mestna uprava je sklenila, da hoče priti do potrebne žitne množine potom samostojne akcije. Govori se, da se vpeljejo splošno — dnevi brez kruha!

* **Sleparija z oblačilnimi izkaznicami.** Na Dunaju so prišli na sled obsežnim sleparijam z oblačilnimi izkaznicami. Zapri so doslej osem oseb, ki so dobile obleko in jo dražje prodajale.

* **Samomor župana.** Pri občinski upravi v Oberlagu pri Dunaju so našli primanjkljaja 90.000 kron, ki ga je poneveril občinski tajnik. Občinsko zastopstvo je delalo župana Karleina odgovornega za to škodo, zato se je župan obesil. Bil je posestnik in gostilničar.

* **Karte za obleko na Švedskem.** Iz Stockholma javljajo: Na Švedskem so z vladno naredbo od 13. aprila uvedli karte za obleko, torej kakor pri nas.

* **Dva vagona vtihotapljenе masti zasegli.** V Karlovcu so aretirali po naročilu zagrebške policije ondotežnega vojnega milijonarja Makarja. V Karlovcu na Baniji je imel hišo in hotel »Kruna« ter zemljišča. Trgoval je na debelo. Že v začetku vojne se je Makar združil z zagrebškim milijonarjem Radivojem Hafnerjem. Oba sta armadi dobavljala živilo ter silno obogatela. Že dlje časa se je govorilo, da Makar vtihotaplja razno blago preko meje. Naposled se je res ugotovilo, da je milijonar in veletržec Makar podkupil občinskega beležnika pod Oljem ter nekatere železniške uradnike in uslužbence, da bi spravili dva vagona masti preko železniške postaje Bubenjari iz Hrvatske v Avstrijo. Makar je baje zahteval od oseb, ki jih je podkupil, podkupnino nazaj. To je spravilo stvar v javnost. Makar je zaprt. Občinskega beležnika iščejo, ker je izginil. Tudi proti železničarjem se je napravila ovađba. Makar je plačal za mast več stotisoč kron, a zaplenila jo je oblast. Kranjska torej masti ne dobi!

* **Izgredil zaradi pomanjkanja živil se na Dunaju čim dalje bolj pogosto ponavlja.** V veliki mestni tržnici se vrše skoro vsak dan burni prizori. Te dni je čakalo pred tržnico 10.000 ljudi na meso, toda na razpolago ga je bilo samo 1000 kilogramov. Množica je bila silno razburjena; napadla je stojnice ter grozila, da vse pobije. Z velikim naporom je policija tržnico izpraznila. Pri tem je bilo več oseb aretiranih. Zato je vlada odredila nove najstrožje revizije po kmetih, češ, do konca maja treba še vzdržati, potem pa pride blagoslov iz Ukrajine.

* **Namesto likerja — kloroform.** »Odesskija Vjedomosti« z dne 13. marca poročajo: Ko so uporni ruski mornarji razbijali in plenili skladišča paroplovnih družb v Odesi, je zadela enaka usoda tudi velika skladišča lekarniških in kozmetičnih predmetov, preparatov in medikamentov. Med zadnjimi je bilo tudi mnogo steklenic sladke, likerju podobne tekočine. Mornarji in njihovi pomagači — sodrga in prebivalci luških zavetišč — so se kar trgli za ta izredni »liker« in vsak si je poizkušal priboriti ga vsaj po eno steklenico. Po dokončanem »delu« so začeli roparji pridno prazniti steklenice. Toda posledice so bile žalostne. Ponoči je bila poklicana reševalna postaja v neko luško zavetišče. Zdravniki in sanitarci so dospeli v kraljestvo večnega sna. Vseposvoda — na po-

steljah, na tleh in po stopnicah — so ležali ruski uporniki v popolni nezavesti. Večina izmed njih je bila že mrtva, ostale pa so odpravili v brezupnem položaju v bolnišnico. Sladki liker je bil — kloroform!

* **Po poltretjem letu zopet izpregovoril.** Iz Kassla poročajo, da je črnovojnik Edvard Ruth zaradi prehude vročine avgusta meseca 1. 1914. obolel. Ni mogel hoditi in tudi govoril je silno težko. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je obolel še na živcih in je docela onemogel. Govoriti ni mogel prav nič več, kakor da je mutast. Tekom dolgotrajne bolezni so mu morali odrezati nogo. Ko se je zbudil iz narkoze, pa je kar naenkrat izpregovoril, potem ko dve leti in pol ni nič govoril.

* **Prisega Karola XII.** Švedski kralj Karel XII. je bil hraber junak. V mnogih bitkah je premagal svoje sovrážnike. V svoji mladosti je zelo ljubil vino in se je večkrat opil. Zgodilo se je, da je nekoč v pijanosti hudo užalil svojo mater s strovinimi besedami. Naslednjega dne ga je opozoril njegov prijatelj na nedostojno ponašanje napram materi. Mirno ga je poslušal Karel. Spoznal je svojo krivdo in rekel odločno: »Prinesite mi steklenico najboljšega vina in mojo čašo.« Natočil si je čašo do vrha, stopil ž njo k svoji materi in rekel: »Snoči sem te užalil, mama, in te razžalostil.« Izpraznil je čašo do dna in nadaljeval: »To je bila zadnja kupa vina, ki sem ga izpil. Odslej ne pokusim vse svoje življenje niti kaplje več vina.« — To je bilo leta 1700 Karel je bil moč — beseda. Do svoje smrti 1. 1718 je ostal abstinent.

* **Pokopano žganje.** Dr. Bode pripoveduje s svojega potovanja v Gladbach na Bavarskem sledečo dogodbo: Na kolodvoru si vzamem postreščka, da mi ponese moj kovčeg, ki je bil precej težak. Vprašal sem ga zato, ali ga preveč ne teži. »Nikakor ne, saj sem močan, četudi že star; kot nosač kamenja sem pomagal zidati tri cerkve«, mi je odgovoril. — »In še živite!« sem se začudil, ker so taki delavci navadno pijanci in hitro zapravijo svoje moči. »Ali kaj radi pijete žganje?« sem ga vprašal potem. — »O, ne, žganja pa ne pijem. Kot mlad fant sem ga pil, pa sem dobil hudo pljučnico. In takrat mi je dejal zdravnik: »Ali vi pokopljete žganje, ali pa žganje pokoplje vas.« No, in mislil sem si, rajši sem grobokop žganja, kakor pa mrlič. Ko sem ozdravel, sem šel po običajno svojo mero žganja. Nato sem na vrtu pri stari hruški izkopal globoko jamo in sem pokopal steklenico z žganjem vred. Odtistihmal ga nisem pil nikoli več. Pred leti sem obhajal 25letnico tega pogreba.« — »Ali vam je bilo težko vzdržati se popolnoma žganja?« sem ga vprašal. — »Težko in ne. Spočetka me je dražilo, sedaj sem se pa navadil, da se nikoli ne spomnim nanj.«

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.
Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K.

Posamezne številke 24 vin.

Uredništvo: Mestni trg šte. 17, II.

Upravništvo: Sodna ul. št. 6, prtlj. desno.

Inserati po dogovoru.

Kislo vodo
in vino razpošilja
A. OSET, p. Guštanj, Koroško.

Pobarvano blago (črno, rdeče, modro, rja, vo itd.) starih ponošenih, obledelih in včasih že zavrženih oblek je uporabno **kot novo!**

Domače platno, pobarvano modro, je posebno trpežno.

Za naročila tudi po pošti se uljudno priporoča
Prva in največja parna barvarnica in kemična čistilnica

Josip Reich, Ljubljana
Poljanski nasip šte. 4.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Delniška glavica . K 10,000.000.—
Rezervni fondi . . . K 2,000.000.—

Podružnice:

v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu,
Gorici (t. č. Ljubljani) in Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun.

Nakup in prodaja vseh vrst vrednost-
nih papirjev, deviz in valut. Vnov-
čevanje kuponov, izžrebanih zastavnih
pisem in obligacij.

Nakazila in kreditna pisma.

Borzna naročila.

 Promese
k vsakemu žrebanju.

 Posojila
na vrednostne papirje.

Eskontovanje menic.

Sprejemanje
vrednostnih papirjev v
hrambo in oskrbovanje.

Stavbeni krediti.

Aprovizacijski krediti.

Poslovnica
c. kr. avstrijske državne
loterije.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica šte. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog K 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil „ 27.000.000
in rezervnega zaklada „ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru.

**Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske
pa proti 5 1/4% obrestim in proti najmanj 1% ozir. 3/4% odplačevanju na dolg.

**V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.**

Tvrdba: M. Rosner & Comp.

veležganjarna v Ljubljani

oddaja cenjenim odjemalcem fino, pristno blago lastnega izdelka:

**slivovico, sadjevec, brinjevec, konjak in
vino vermout**

 po ugodnih cenah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4 1/4 %₀

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje
posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Prva južnoštajerska

vinarska zadruga

v Celju

reg. zadr. z omejeno zavezo

priporoča svoja priznana dobra šta-
jerska, zajamčeno pristna vina vseh
vrst po zmernih cenah.